

EN AV DESSA MORGNAR
SKA DU STIGA UPP SJUNGANDE

GÖRAN GREIDER

EN AV DESSA MORGNAR
SKA DU STIGA UPP SJUNGANDE

Självbiografiska sviter

Albert Bonniers Förlag

Foton: s. 79 Refik Sener (detalj), s. 185 Carlos Zaya,
s. 207 Staffan Björklund.

www.albertbonniersforlag.se

ISBN 978-91-0-017983-0

Copyright © Göran Greider 1981, 1986, 1987,
1989, 1992, 1995, 2000, 2001, 2004, 2006, 2009,
2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019

Omslagsformgivning: Love Antell

Tryckt hos ScandBook, EU 2019

1. Barn

SKUGGAD

När jag växte upp i en liten glesbygdshåla utan samtal eller böcker, i en väldig sorlande tystnad, visste jag att det alltid fanns någon vid sidan av mig själv som var jag. Jag hade fyra bröder och en okänd syster som jag känner igen i varje kvinna jag möter. I mina föräldrars liv svallade ett vatten av hemligheter, steg och sjönk utan förklaring, och ibland sköt något ut i deras åtbörder och gjorde alltsammans nästan överkligt. Min far var en mycket vital människa, hans liv förgrenade sig i ständigt nya sysslor, han hade haft otaliga jobb, varit i de flesta världsdelar. Efter kriget låg världen öppen. De svartvita fotografierna av fartygen han hade gått på hängde inramade på väggen. Han berättade sällan någonting om sin tid på sjön, men berättelserna fanns där ändå, som en ständig blåst omkring honom.

Jag tror att jag föddes när han gick på Rotterdam och jag kan föreställa mig min mor, ensam med stora fång av tvätt i något hyreshus jag inte längre minns. Omkring henne alla de beslöjade rösterna – men vinden på gårdsplanen kom från Atlanten. Varje morgon steg hon upp ur själva jorden, hon måste ha haft en mycket lycklig syster djupt inom sig. Trots en fruktansvärd händelse, som har förblivit utsagd, spred hon alltid en självklar lätthet omkring sig – något klingande. Under hela sitt liv har hon inte lämnat det landskap hon föddes i, och det kanske är därför som bilden av henne ibland fälls in när jag ser de svartklädda invandrarkvinnorna, som aldrig lärt sig det nya språket, gå över förortstorgen. Hon uppfostrade utan kunskap men i en stor, underbar frihet som jag

egentligen inte förmår överblicka därför att den aldrig namngavs: vi var på något sätt jämlingar.

Minnen av det gamla Sverige fanns vid matbordet, efter måltiden folkets uråldriga bordsbön: åt upp det sista nu, så vi slipper slänga. Hos arbetarklassen är ljus och mörker mycket starkare skillnader, därför att orden är färre, och nu vet jag ofta inte vad jag ska göra med orden jag upptäcker: inför de dikter jag skriver är jag i viss mening faktiskt föräldralös. Jag vet också att jag aldrig kommer att kunna koncentrera mig, språket jag lärde mig hade inte det minsta med maktutövning att göra. Varje självbiografisk anteckning innebär också att man inhägnar ett stycke tystnad och säger: Det här är inte mitt.

I samhället där jag växte upp samsades olika tider: slottet och svandammen, ån som flöt som landskapets handstil, övad genom årtusenden, gravfälten där ungarna cyklade omkring med en hisnande känsla i maggropen, fabriken där sömmerskorna arbetade och sedan på kvällarna föll i sömn med hela den oerhörda boken uppslagen men oläst, sommarkvällarna då folkparksmusiken strömmade ner från höjderna och ut över orten som en gåtfull välsignelse och de fåordiga satt på verandorna vid sina tankfulla groggar, landsvägen som ledde rakt in under oktobers stjärnor, bort till enstöringarnas gårdar – men det är så litet jag kan se.

I det här sammanhanget urskiljer jag inga tydliga människor, bara mina egna tankar som går runt med uppslagna ögon. Drömmen är tyst, bara svagt upplyst. En svärm skolbarn drar förbi medan det ännu är sommar, avlägsnar sig genom höstarna, men alla de ljusa och mörka ansiktena, som jag en gång uttydde så febrilt, har för länge sen blandats samman. Det är det förflutna jag i grunden oroar mig för, inte framtiden. En kväll ringer mina föräldrar och jag hör på deras röster hur litet de känner till, hur mycket de vill veta om det som de redan vet mycket bättre än jag.

HÖHÄSSJORNA

Men en ljummen
kväll i juli satte höhässjorna
sig i rörelse – som långhåriga hundar
tittande under lugg – och lämnade
bara sina avgnagda
trästöror kvar.

De återfanns
i en vintrig trakt, hopkrupna
under ett gammalt logtak
där solmössen
brukade kila om
sommarn.

SKOLAN

Skolan i det första vinterljuset.
Drömmande varma ansikten
på insidan av världen
och på utsidan allt det kalla
som nyfikenheten riktas mot.

Min första fröken regerar världen,
tung, vänlig, rösten som den gamla
tramporgel hon spelar på.
Klassrummet glider fram som en
båt genom vinterlandskapet.

Jag sitter där, rädd för nästan allt.
Vågar inte ens berätta för fröken
att jag tappat bort den gula kritan
så att jag måste rita min
sol alldeles brandgul.
Och fröken stannar vid min bänk
inför den nästan-gula solen
och tycker den ser bra ut.

I KÖKET MED MAMMA

Dagligen skickar hon ut mig i världen.
Men det är ju för att hon inte har tid.
Och med det där förklädet
som hon vrider sina händer i som om hon försökte
bli ren från något mer –
Perstorpsplattor, vällande solsken.
Det är inte många fler än hon och jag i världen.

Jag kommer hem med en massa saker.
Framförallt stenar, stubinråd, brädbitar,
för det byggs ju överallt omkring oss.
Lukten av bränt granris i kläderna.
Denna transistorradio med låtar
som till slut blir som avlägsna släktingar, kusiner.
De får sina namn och ansikten genom henne:
»Lyckliga gatan«, »Fröken Fräken«, »Säg är det konstigt
att man längtar bort nån gång« –
Grannarna i hyreshus och sedan villaområden:
den finförgrenade underrättelsetjänsten.

Smågängen runt fönstren på kvällarna
orsakar telefonsamtal nästa förmiddag.
Och tårarna rinner, obegripligt: hennes.

Tjugo år senare upptäcker jag hur liten hon är.
Också köksgeråden tycks ha vuxit,
de slamrar inte längre så mycket.
Men skrattet kommer lika plötsligt som nyss;
det fogar ihop, förvandlar –

Ibland tror jag att jag är dömd
att minnas mycket.
Men det är för att hålla fast mig bland allt det snurrande
som jag måste anstränga mig att komma ihåg.
Alltid står något i vägen, något otroligt litet
blockerar nästan hela minnesbilden.
Detaljerna är ofta hennes.

SKOLGÅRDARNA

Varför dör barn mitt
i en mycket verklig lek?
Varför upphör snön att falla
redan vid middagstid?
Vid tvåtiden rullar skolungarna
nerför slänten härute,
växer och växer som snöklot och står
med ens fullvuxna nere på gatan.
Allting rullar nerför slänter.
Jag har själv trampat dessa skolgårdar
som jag har utsikt över.
Om vintern när jag försökte rulla
uppför branterna rasade allting
samman över mig.
Jag gick där som ett argument för uppror.
Jag är glad att jag rullar nerför,
jag vill inte vara ett barn,
oskyddat som en snölykta,
den som alla vill rasera.

SLÄKT

Vad finns där – om jag ser riktigt långt tillbaka? Förbi min fars ansikte, det som alltid pekade bort, mot haven eller i alla fall, när han för gott hade fastnat i den lilla hålan, mot industrisemestern – dess landsvägar, campingplatser. Och förbi min mors ansikte, när det lämnar fabriken den allra första arbetsdagen, ån flytande så sakta under hennes ögon, då, innan hon gift sig med en helt annan man som skulle bli galen ... Jag ser hur vägarna lyfts över detta Sörmland, börjar ringla sig ut mot andra landskap, lika välbekanta dom och lika gåtfulla.

Mormor kom farande från södra Dalarna. Hon bodde hemma hos oss en tid på sextiotalet, jag minns knappt något utom hennes rödrynkiga kinder och lite gälla röst. Hennes make dog samma år som jag föddes. Det finns en bild på honom ur en sommar då han evigt lutar sig mot en cykel någonstans i Vingåkers centrum. Han var ganska svartmuskig, mörk och det där gick i arv till min mor – som på skolgården kunde kallas »djungelflickan«; jag fick höra det sent och jag tror inte att det var något hon led av. Hennes ansikte: mörkt, intensivt, vackert.

Mormor hade arbetat på en gård i Stora Skedvi, gjorts med barn och därför tvingats dra därifrån. Hennes far kallades Stamp-Sammel, arbetade på färgeriet i Arkhyttan. Den stora fabriksbyggnaden i tegel står kvar där, en enorm loppmarknad har förbarmat sig över den. En dag gick jag omkring därinne i spindelväven och dammet, under flagnande tak. Jag rördes underligt starkt av det, de stora hålrummen i ens eget förflutna. En annan

dag, en sensommardag, gick jag med mina bröder över kyrkogården i Stora Skedvi, där fanns några gravstenar som var våra släktingars. Men längre tillbaka än så vet jag ingenting om slakten på min mors sida. Jag har heller aldrig intresserat mig, annat än då jag av en slump fått höra något.

Min farfar kom från Småland, det är vad vi alltid fått höra. Jag tror att hans far hängde sig, gravt alkoholiserad, och att det var därför farfar gick med i nykterhetslogen och blev aktiv där. Han kom som skräddare till Vingåkerstrakten. Var med när konfektionsindustrin byggdes upp. Startade fackförening men slutade som förman. Hade den första översättningen av *Kapitalet* i bokhyllan och spred under kriget den antinazistiska tidningen *Trots allt!* Många av skraddarna på fabriken var judar och jag minns hur de judiska namnen – Bocian, Divers – blandades med alla Andersson, Svensson och Gustafsson. Farfar var patriarkalt grinig. Snål. Hans fru Alma vet jag ingenting om. Jag minns henne bara svagt, liten, kompakt, lutad mot diskbänken i köket hemma hos farfar och jag hade inte ens börjat skolan. Men jag minns en självsäkerhet hos henne. Bland gamla papper hittade jag en diktsamling där författaren hälsade till fru Alma Gustafsson; jag tror att det var en godtemplarpoet men vet inte riktigt. Alma och Henning hörde till den lägre medelklassen tror jag man kan säga. De hade hushållerska och barnflickor när ungarna var små. Jag minns trädgården där på Repslagargatan. Hemligheterna i den bär jag ännu på varje gång jag går genom en trädgård.

Det händer att jag ser på världen genom släkt och släktingar. Jag går då genom dungar med björk och ek och jag hör fågelsång från fåglar jag inte vet namnet på.

SVART-ERIK

På affärsgatan i Falun kommer den här äldre mannen fram till mig och börjar tala om min morfar, långt därefter i Domänverkets skogar i Sörmland; själv såg jag honom aldrig, han dog samma år som jag föddes. Men han minns alltså Svart-Erik, eller Kull-Erik som han ofta kallades. Och det blir varmt och kallt på en gata i Falun.

Flera veckor senare pratar jag med min mamma om hennes far och man hör på hennes röst hur mycket hon tyckte om honom, att han var sådär snäll... När jag i förbigående nämner den här mannen för henne reagerar hon upprört över andra minnen långt nere i tiden som plötsligt kommer över henne (det är det där med *Kull-Erik*): mormor var ibland ledsen för att hon kallades kulla; det var alltså nedsättande – antydde något lättfotat. Den lilla sörmländska byn, Opsala utanför Vingåker, antydningarna, tisslandet, skvallret. Jag vet inte varför, men känslan när det förflutna sköljer över mig: oförrätterna, inte ens de minsta, kan någonsin utplånas.

Sedan hittar mamma några nya foton av morfar. På ett av dem står han ute i skogen med en yxa i handen: han jobbade i skogen. Ansiktet är även här oåtkomligt, men han är i alla fall arbetsklädd. Så är det det där andra riktigt gamla fotot, från förrförra seklet. Där sitter han tillsammans med ett tjugotal andra arbetare på sågverket där han då arbetade. Ansiktet är vänt hitåt, allvarligt, som det brukar vara på foton från den tiden; det är till och med en smula uppsträckt som om förmannen och inte foto-

grafen gett order om att alla ska se ut så här. Bakom dem reser sig brädstabbarna. En doft av friskt trä och svett förnims.

Han kallades ju för Svart-Erik, och det förstår jag: han ser märkligt mörkhyad ut på bilden och har svart hår. Det är en ung människa som står där. Jag stirrar på fotot och önskar att bilden kunde ha fortsatt bara några sekunder ytterligare: tills det ögonblick arbetslaget reste sig ur den arrangerade ställningen och började tala fritt med varandra innan de återgick till arbetet.

DET GRÖNA ÖGAT

Pojken som var jag fick en känsla av att de bråkade om någonting, fast ingenting sades. Pappan satt vid köksbordet, mitt emot farfar, men själv tassade han omkring i farfars sovrum där det fanns så mycket mörker och burrihet och saker som utstrålade hemligheter. Den gamla bruna radioapparaten brukade lysa med sitt gröna öga och bredvid apparaten brukade farfar ligga och ta igen sig på sängen när de kom. När radion vreds på dröjde det innan rösterna hördes och det gröna lyste. I nästa rum fanns bokhyllorna och på en byrå foton av släktingar. Pojken brukade titta på dem för att se om han kände igen några och det gjorde han: pappans tvillingbror, och där var en syster som bodde i en stad långt långt bort.

Nu höjde de rösterna därute i köket. En av pojken bröder kom in genom köksdörren, han hade nog varit ute i trädgården och nu hade han gått genom farstun, där det var så svalt, där det alltid luktade av gamla äpplen. Rösterna hördes genom rummen. Men själv ville han vara kvar i allt det hemliga härinne, bland de tjocka böckerna på hyllorna. Genom ett av fönstren såg han ut över hallonlanden nere i sänkan och den grönrostiga vattenspumpen skymtade. Längst nere i sänkan växte pumporna. Farfar verkade alltid var så långt borta. När man pratade med honom verkade det som att man fick ropa högt genom en bubbla som farfarn satt fast inuti. Farfarn var sträng och liksom avlägsen. Ändå tyckte pojken synd om honom, för han verkade så ensam. Farmor var borta. Det enda han kom ihåg var hur hon alltid stod lutad mot diskbänken i köket. Hur liten hon var, kompakt, men det gick

inte att minnas hennes röst och inte hennes armar, för han trodde inte att hon brukade kramas. Inte som pappans syster däruppe på andra våningen. Hon kom alltid skrattande emot honom och hans bröder och gav dem godis och visade dem vykort som hon hade fått men det var alltid något underligt med hennes skratt, som om det gömde sig en hemsk gråt inne i det.

BARNDOM

När jag var barn
hörde jag som alla barn
till de odödliga.

Varje ögonblick en evighet.
Vi hittade stenar som liknade världsdelar.
Mödrar uppenbarade sig som dagsljus
efter en lång feberdröm.
Fäder återkom från haven till
ett hyreshus i inlandet.
Dagarna uppstod ur vattenpölar.
Det hände oavbrutet: Varje
ögonblick en ny, påbörjad evighet.

Sedan bröt vi oss ur evigheten
och räknar
sedan dess dagarna.

KIVIKS MARKNAD

Polishelikoptrarna trummar i luften. Zigenarhövdingen Josef i sin skrynkliga kostym kommer förbi husvagnen, pratar med farsan där han står i bar överkropp; de skrattar. Och hans dotter lyfter händerna mot något i himlen som också jag ser och jag skulle vilja sträcka ut handen och röra vid henne men vågar inte. De går, de slukas av folkvimlet och skymningen.

Själv driver jag genom stånden, förbi porrtälten, den smutsiga neonen, de överkliga konferenciererna på skakiga och pråliga träscener i den öronbedövande musiken, driver där med ensamt bultande hjärta. Jag sitter i husvagnen och läser de enorma högarna med serietidningar som vi köpt. Jag springer med mina bröder nerför branten mot Östersjön i den varma julivinden.

Farsan var i sitt esse på de där skånska marknaderna, sålde, köpte, köpslog, skakade med huvet fram sitt Nej eller sitt Kör för det. Han hade namn på alla försäljarna som återkom år efter år eller nasarna som han gillade att kalla dem och sig själv: karamellgubben och alla de andra. Jag minns bergsprängaren Stenlund, fet, tung, flåsande vid det smala husvagnsbordet när han kom över på kvällarna. Vad var det han sålde nu igen? Vi for på marknader i hela Sverige men de skånska marknaderna var mest spännande; jag minns den stora grässlätten i Kivik med tomma träställningar och skräpet som blåste mot havet dagen efter och jag kommer ihåg hästarna en tidig morgon i Hästveda.

Det var sjuttioalets början, han var fri från jobben han satt fast i och väl aldrig riktigt gillade: några monotona år på SKF,

en tid som vaktmästare, lastbilschaffis på snickeriet och sen den långa tiden på ammunitionsfabriken som låg gömd inne i skogen utanför Vingåker. På de där marknaderna levde han upp, då när allt måste improviseras: konsten att packa en Duett och binda fast en presenning över trästånden. Och friheten är alltid fullständigt oväntad, den kan komma i skrikiga färger, svettig, med smutsiga hundralappar i en plånbok så tjock att han måste ha ett snöre eller tejp om den.

Förstod han någonsin att det var hans absoluta närvaro som gav oss de där minnena? Icke-pedagogens pedagogiska triumf! Nu ser jag det: hans utbrytningsförsök blev våra frigivningar.

GUBBEN KLAS

Min farfars far, gubben Klas, var statare på Åsens gård i Vingåker. Jag vet inte varifrån han kom men det var han som på ålderns höst hade jobbet att städa upp efter marknaderna i Vingåker. Klas Gustafsson drack kanske litet för mycket men han tog inte livet av sig, som vi ju alltid fått höra i släkten. Han dog en vanlig död vid ganska hög ålder. Den där uppgiften om att farfar kom från Småland verkar vara helt fel. Jag kan heller inte riktigt se framför mig hur min farfar, skräddaren, som sedan bytte sida och blev verkmästare på konfektionsfabriken, egentligen hade det med sin far. Gubben Klas skämtade mycket och sjöng den där sången om krogarna i Göteborg: »Tacka vet jag Göteborg, där finns det krogar på alla torg.«

Jag sjunger sången litet på skoj för min dotter, nu, uppåt hundra år senare och jag vet inte om hon lyssnar så noga: men jag kanske själv då sprider en bild som ska bli lika stark genom en släkt. Gubben Klas, längst ner på skalan, var faktiskt god vän med patron på Åsens gård, Hugo Lindberg, och han lovade patron att han skulle höra av sig när han var på väg att dö. Mycket riktigt knackade han på patrons port den där natten innan han fördes till lasarettet i Katrineholm. Han dog klockan två på natten: Men vilket år, vilken dag, vilken månad?

FABRIKSMÄNNISKAN

Jag kände fabrikslivets
skugga falla
över hela min barndom.
När semestern kom
uppförde sig farsan som en fånge
som äntligen
gått på permission.

Och min mor?
Hon flög.
Hon flög lågt, men hon flög!
Bara hennes ungar var
väl litet rådvilla i den här nya känslan,
i de ljumma vindarna från havet,
den ändlösa sommaren.

BRÖDER

Vi skildes åt –
nakna, upptryckta mot väggen
i ett omklädningsrum.
Överst eller underst på de leriga skolgårdarna.
Överallt uppradade mot en mur bakom de vuxnas fasader.
Vi slog oss fria, men också från varandra:
i sista ögonblicket kastade vi oss alltid
undan de framrusande känslorna.
Nu ser jag alltihop och tänker:
Det är som om det aldrig funnits några systrar
i världen, bara bröder.
Bröder, som var och en går sin väg
och sedan aldrig mera ses.

KLASSRESENÄR

Det räcker med att en
enda gång ha varit feg nog att inte
kännas vid vem du är:
En skolavslutning, ett möte på gatan, en vana,
att du rodnade, eller vände bort blicken.
Sedan sitter denna ensamhet i resten av livet!
Och det har visat sig närmast omöjligt
att förklara på ditt nya språk.

Det första du därför måste
göra dig av med är fördomarna som andra
skapat om dig, ditt ursprung.
Du måste leva i en oerhörd nykterhet.
Förakt är överhuvudtaget inte tillåtet.

Svårigheten blir då att förklara dig själv.
Och vem ska du skratta tillsammans med?
Hatet förblir en av de viktigaste drivkrafterna:
men det får ändå inte göra om dig!

Jag har ibland hört medelklassens
söner och döttrar tala om sina föräldrauppror.
Men upproret begår de ju på
sina fäders och mödrars språk.

De hetsiga scenerna lämnar de lugnt bakom sig:
det är bara köttisår – det har aldrig trängt in.

De verkar inte känna av den där skulden,
som hela liv kan binda oss vid något ursinnigt bultande.
Och aldrig har jag upplevt tillvaron
som så tudelad som då.

Det är också ett överläge.
Ljuset faller obarmhärtigt starkt.
Man tål inte vissa tonfall.

JAG FOR GENOM ORTEN DÄR JAG VÄXTE UPP

Jag for genom
orten där jag växte upp,
jag tog fram kameran
och fotograferade några hus
och några gator
som alltid darrande av ursprung.

Är jag fäst vid någonting här?
Anna Karins mor tar mig i hand
och jag ber henne hälsa tillbaka
till någon jag inte sett
på snart trettio år.

Vilka avstånd den hälsningen
ska färdas genom!

Jag kommer aldrig att gå
till dessa gators slut.

GRÅT

Övermäktig sorg:
en tjockis gråter.
Han är sju år, femton, fyrtiofem.
Inget har egentligen hänt:
bara röster som avlägsnar sig.
Är det jag.
Den frånstötande
gråter mer inåtvänt.

MYRSJÖ

Villakvarteret: på avstånd nu nästan evigt, då en vinglande cykeltur genom något fruktansvärt nytt. Nu ser jag det uppifrån. Det ligger faktiskt där inbäddat i sädesfälten, en skog åt det ena hållet, samhället åt det andra och åt det tredje den stora bondgården, de gula statarlängorna och grusvägen som leder bort där en av mina bröder, i sällskap med en blivande statsminister, kör ut tidningar på morgnarna. Tre fyra kilometer bort, på andra sidan ån, på farfars gata, bor de en gång polska judarna, skraddarna som sögs hit av konfektionsfabriken. Härifrån ser det ut som om alla därnere hade med varandra att göra, det ser jag nu, och då måste jag ha känt det.

Det byggs, träd slits ur marken, stora schaktmassor fyller ut hålen, en skogsbacke med gytjiga stigar försvinner och grodorna blir allt sällsyntare. Unga familjefäder står en semesterdag och ropar och fäktar med ena armen åt grävmaskiner, deras hustrur stiger in i rum utan väggar, stående bara på cementgjutningen. Jag cyklar ner med smörgåsar i en påse till farsan som är med som hantlangare och bygger vår villa. Muraren jonglerar med en dricka i ena handen, mursleven i den andra. Han bor ute i skogen, med sina ryckiga rörelser. På hösten luktar det av bränt granris och sågade barrträd och man kommer hem med rök i kläderna så att man somnar in i sprakande eld.

Om jag ser det uppifrån så kanske jag kan höra sorlet som stiger upp från villorna, hyreshusen, platserna där ungarna stryker runt och leker. Nybyggda villakvarter: än idag fyller de mig med en känsla av framtid, tillförsikt. Staketet var broar. Ändå var varje

familj så egendomligt slutet i sig själv, det gemensamma var bara själva luften som strömmade in från alla håll. TV-rutan slet ännu upp ett hål i tillvaron. Pojkslagsmålen sedda uppifrån gör inte alls ont. Läpparna spricker upp med en ny smak i munhålan; smaken av närvaro. Jag slåss liksom frånvarande, i en rymd med kroppen i gruset och jag själv svävande allt högre ovanför. Sedan ragla hem, mörbultad, hemlighålla slagsmålet.

Var bodde sågverksägarens barn? Där, mittemot den stora gräsplanen och de glatta klätterpilarna med bark som slitna jeans. Och fadern så stilla och utplånad att gatan inte ville kännas vid hans existens. Bredvid ligger det finaste huset, det mest gåtfulla, det vi aldrig varit inne i. Och så mannen där, han som alltid blev stående i backen med en frustande lastbil därför att han växlade fel. Det var inte hans fel, men en dag körde han över en pojke på landsvägen. Mamman kom springande, skrikande efter den som inte mera fanns. I alla fönster stod tigande ögon. Hon kom springande ur våra ögon, den tystnade klungan av ungar, som sen sakta vände hemåt. Sedan kunde man aldrig se mannen som körde lastbilen utan att minnas mamman. Nu står de i kö, ansiktena. Där är en klasskamrat; hennes ansikte var liksom utstruket av fetman. Plötsligt återvänder hon som dramapedagog. Och så fort hon sagt det är det som om hon förändras också därnere i åren: jag hör hennes röst bli tydligare i klassrummet. När hon talar ser jag hennes fars basker framför mig, sen kommer jag ihåg huset där vi lekte blindbock. Mörkret var kompakt därinne, bara främmande lukter. Dörrar, fönster helt igenbommade mot våren. Hur fick hon tag i sitt ljus?

Under korpmatchkvällarna singlar hessa grova vuxna rop genom rymderna. Hela längan av ljusröda tegelhyreshus verkar titta ner på fotbollsplanen fast det knappast finns någon riktig publik. Grabbarna cyklar omkring med cyklarna stegrade på bakhjulet. Andra står bakom brandmännens mål. Korna glör lite

längre bort på ängen. Upprymdhet i den ljusa försommarkvällen när brandmännens målvakt gör sin kanonräddning och Silver & Ståls arbetare skriker ut sitt Nej.

Farsan går ut i kalsongerna för att hämta söndagstidningen. Drickabilen stannar fortfarande. På köksbordet står den bruna kaggen med svagdricka. Det är konstigt att se den där lilla pricken som är jag röra sig genom trädgårdarna, över tomter som ännu står obebyggda. Men jag blir glad när jag ser honom, han har ett liv därnere som ljuder också i det jag skriver här. Inget språk är ensamt. Efter varje ord kommer en massa människor. Alla är gnistrande vanliga och det här, det märker jag nu, är en liten liten strof ur vanlighetens stora och faktiskt rätt så lyckliga sång.